

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

Ljubljana, v torek, dne 3. decembra 1929.

Telefon št. 2552.

Štev. 141.

Konferenca o reviziji socialne zakonodaje.

V Zagrebu se je vršila dne 29. in 30. novembra konferenca glede revizije socialne zakonodaje. Dne 10. decembra je predložiti ministru predloge, pa je bila sklicana konferenca v svrhu sestave enotne izjave vseh gospodarskih korporacij. Dočim se je vršila 29. novembra popoldne konferenca trgovskih, obrtniških in industrijskih organizacij v Zagrebu in so ji prisostvovali zastopniki zbornice ne da bi posegli v diskusije, se je vršila popoldne in drugi dan konferenca samo zastopnikov zbornic.

Konferenco je vodil predsednik zagrebške zbornice g. dr. Milan Vrbanić. Prisostvovali so ji (z dvema izjemami) predstavniki vseh zbornic v državi. V imenu ljubljanske Zbornice za TOI sta se udeležila razprave podpredsednik g. Ivan Ogrin in tajnik g. dr. Ivan Pless.

Razprave so se pričele po temeljitem in izčrpnem referatu tajnika zagrebške zbornice g. dr. Kovača, katerega je izdelal na podlagi izkušenj in informacij, dobljenih v Avstriji, na Češkoslovaškem in v Nemčiji, kamor ga je poslala zagrebška zbornica z namenom, da prouči ustroj in poslovanje ondodnih najvažnejših socialnozavarovalnih zavodov. Govorili so razni zastopniki. Povdarjalo se je v glavnem, da je ustroj našega delavskega zavarovanja preveč kompliciran, zato tudi težak in drag. Predsednik Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu g. ing. A. Carnelutti je skušal v daljšem govoru pojasniti vse slabe in dobre strani našega zavarovanja. Vneto je zlasti zagovarjal sedanji centralizem v sistemu zavarovanja, ki naj bi bil nujen in potrebna posledica enotnosti in vzajemnosti zavarovanja na široki rizi-kovi bazi.

Na popoldanski konferenci, kateri so prisostvovali samo zastopniki zbornic, je o reviziji naše socialne zakonodaje govoril predvsem predsednik beogradske zbornice g. dr. Milan Stojanović, ki je povdaril, da imajo vse akcije gospodarskih krogov namen zavarovanje izboljšati in ne ukiniti, kakor se to od gotovih krogov in z gotovimi tendencijoznimi nameni tako čisto zatruje. Ugotavlja, da ni stavila doslej zahtevo po ukinitvi socialne zakonodaje niti ena izmed vseh gospodarskih organizacij.

Podpredsednik ljubljanske zbornice g. Ivan Ogrin je v dolgem izjavljanju zavračal razloge, ki jih je navedel g. Carnelutti v obrambi sedanjega centralizma pri zavarovanju in je v imenu naših gospodarskih krogov priporočal reorganizacijo po načelih najširše avtonomije okrožnih uradov. Izjavil je:

»Zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 sloni na načelu avtonomije in samoodločbe po interesih samih, toda to načelo je v znatni meri okrnili že zakon sam, ker pridruži državnemu oblastvu zelo obširno polje nadzora. Tako mora na primer ministru samo odobriti statut centrale zavarovanja — Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, ministru definitivno odloči o višini prispevkov in podpor, ono odobrava izbiri predsednika in glavnih funkcionarjev centralnega nosilca zavarovanja. Toda avtonomijo je v še večji meri omejila praksa Osrednjega urada,

pa je avtonomno odločanje okrožnih uradov danes zmanjšano na minimum. Tako so postali samoupravni organi v resnici samo posvetovalni in izvršilni organi Osrednjega urada v Zagrebu in ministru za socialno politiko. Tak ustroj zavarovanja je z ozirom na razlike, ki vladajo v naši državi glede gospodarskih, kulturnih in socialno-higijenskih prilik, socialnemu zavarovanju naravnost škodljiv in sili posameznike, ki bi se mogli in morali na tem polju uspešno udeležiti, da omalovažujejo in nasprotujejo tako važni in potrebni instituciji, kakor so naš delavske zavarovalnice.

Potrebno je, da se dovoli pri organizaciji socialnega zavarovanja avtonomiji posameznih banovin najširšo iniciativnost. Po sedanji praksi se ne more izvršiti niti enega sklepa Okrožnega urada, ako ni prej o vprašanju sklepal tudi Osrednji urad. Okrožni uradi morajo, dasi vršijo vse bistvene funkcije zavarovanja sami, vendar dostavljati vse spise, protokole, sklepe itd. v prepisu Osrednjemu uradu. Na ta način se delajo vsi posli dvakratno. Okrožni uradi prejemajo prijave, vršijo poizvedbe za uvrstitev podjetij pri nezgodnem zavarovanju in vrše sploh vse posle tega zavarovanja v imenu Osrednjega urada, kateri vodi o vsakem predmetu sam enak spis kakor ga vodijo okrožni uradi, katerim mora naravno priobčiti v prepisu tudi vse spremembe, ki jih ta zabeleži v svojem aktu. Okrožni uradi določajo tudi časne rente, pa bi mogli brez vsakih težav predpisati tudi stalne rente. Vodenje dvojnih spisov, opravljanje enih in istih poslov pri Okrožnem uradu in pri centrali je nepotrebno delo. Za tako nepotrebno prepisavanje se potroši letno velikanske množine papirja in tiskovin in na tisoče delavnih dni. Mesto poglobitve v probleme zavarovanja izgublja aparat vse svoje sile v nepotrebnih formalnostih. Naravno, da mora vse to v prav znatni meri obremeniti finančno stanje celokupnega zavarovanja.

Temeljita izprememba celega upravnega sistema je nujno potrebna. Izprememba naj se izvrši po načelih najširše stvarne in teritorialne avtonomije okrožnih uradov, katerim naj se poveri izvedba vseh panog zavarovanja. Osrednji urad naj ostane vrhovna nadzorna instanca s točno določenimi posli, ki so potrebni za enotno izvedbo socialnega zavarovanja v celi državi, za enotno izvajanje zakonskih določil, za izdajanje enotnih smernic preventivnega zavarovanja, za vodenje smotrene socialno-higijenske politike, za finančni nadzor nad vsemi okrožnimi uradi, za zbiranje statističnih podatkov itd. Na podlagi takega ustroja zavarovanja bi bila dana najširšim krogom interesentov možnost, da dobijo primeren upliv na upravo in razvoj socialnega zavarovanja in bi razumevanje za naloge in dolžnosti zavarovanja prodrlo v najširše kroge. V revidiranem zakonu se mora interesentom zagotoviti zadostno ingerenco na vse posle zavarovanja, ki so važni za dobro in smotreno izvajanje zavarovanja.

Za tako najširšo avtonomijo okrožnih uradov govori zlasti dejstvo, da ne živimo v državi s homogenimi in

enotnimi gospodarskimi in socialnimi prilikami, pa je vsled tega potrebno, da se dovoli posameznim banovinam pri organizaciji zavarovanja najširšo svobodo, da si morejo urediti zavarovanje tako kakor njih lokalne prilike in potrebe zahtevajo in omogočijo. Prepustiti je samo njim, da odločajo o vseh vprašanih svoje kompetence, zlasti, da sami odločajo o suficitih, da pa tudi sami skrbijo za kritje primanjkljajev. Odgovornost v tem oziru se ne sme lahkomišelnost deliti na celo državo, ker taka delitev upliva nemoralno in ne more imeti dobrih posledic za varčno in smotreno gospodarjenje.

Po dolgoletnih izkušnjah, ki jih imamo v tem pogledu zlasti pri nas, izjavljam, da bi bil tak ustroj zavarovanja uspešen zavarovanju same-mu, še bolj pa neposredno prizade-tim. Priporočam in prosim, da se ta predlog, ki ga propagirajo vse naše gospodarske organizacije že izza uveljavljenja zakona o zavarovanju delavcev, v polni meri upošteva in osvoji.

Za širšo avtonomijo okrožnih uradov je govoril tudi zastopnik beogradske industrijske zbornice g. Vasa Jovanović, vendar naj bi po njegovem mnenju ne šla ta avtonomija tako daleč, da bi postali okrožni uradi samostojni nosilci zavarovanja. Predsedniku Osrednjega urada g. Carnelutti, ki je na popoldanske seji ponovno načel to vprašanje, je odgovoril tajnik g. dr. Pless, povdarjajoč vse velike težave sedanjega sistema in nujno potrebo po dovolitvi najširše avtonomije močnim okrožnim uradom, katerim naj se poveri izvajanje vseh panog delavskega zavarovanja.

Po daljši diskusiji, v katero so ponovno posegli gg. Ogrin, Carnelutti, dr. Pless, Stojanović i. dr., se je ugotovilo, da so vse gospodarske organizacije za široko avtonomijo močnih okrožnih uradov, dočim zastopniki gospodarskih organizacij v Dravski banovini zahtevajo, da se za jamči okrožnim uradom popolna avtonomija tako, da bodo popolnoma samostojno izvrševali vse panoge delavskega zavarovanja.

Daljša debata se je vršila tudi glede načina kritja pri nezgodnem zavarovanju, pa se je v tem oziru dosegel sporazum, da je zahtevati mešani sistem. Sporazum se je dosegel tudi v vseh drugih načelno važnejših vprašanih, dočim se je rešitev detajlov prepustila ožjemu odboru, kateri bo sestavil enotne predloge za g. ministra.

Pri razpravah o predlogih za revizijo zakona o zaščiti delavcev se je vodila živahnejša debata zlasti glede izprememb določil glede podaljšanja normalnega delavskega časa, glede plačanja nadurnega dela, obveznosti zgradbe delavskih zavetišč, uvedbe delavskih knjižic s slikami in delegat dr. Pless je govoril med drugim zlasti tudi o potrebi izpremembe določil glede nedeljskega dela.

Ob koncu razprav so bili izbrani trije odbori, katerim je bila poverjena naloga, da v soglasju z izraženimi željami izdelajo enotne predloge, koje bodo vsi delegati pred predložitvijo g. ministru, še ponovno pregledali.

Dinar ena najstabilnejših valut.

Izjava guvernerja Bajlonija.

Guverner Narodne banke g. Ignat Bajloni je podal zastopnikom časopisja izjavo o tem zavodu. Opozorjal je najprvo na trgovski postanek banke in zlasti na pomembni razvoj trgovskega delovanja po vojski. Narodna banka je delala skupaj z državo na ojačenju in stabilizaciji državnih financ ter vsega narodnega gospodarstva in dinar predstavlja splošno priznano in nedvomno podlago za nadaljne odredbe v svrhu končne rešitve valutnega problema v Jugoslaviji.

Ta končna rešitev je označena kot zakonita stabilizacija in se mora po globokem prepričanju g. Bajlonija izvršiti kolikor mogoče hitro. »Čprav torej naš faktični denarni režim temelji na pogodbenih in zakonitih določbah, smatram vendar za potrebno, da kolikor mogoče hitro izvedemo končno zakonito stabilizacijo naše valute ter da uredimo vsa stranska vprašanja, ki so s tem v zvezi; kajti denarna stabilizacija je velikanskega pomena za vse narodno gospodarstvo, na kojega napredek ob velikem kolebanju sploh misliti ne moremo.

Spomniti se moramo na prejšnje katastrofalno kolebanje, da moremo natančno spoznati veliki pomen sedaj že štiri polna leta obstoječe dinarjeve stabilizacije. Danes je dinar ena najbolj stabilnih valut, sredstva za ohranitev te stabilnosti postajajo zmeraj močnejša in je danes ves obtok Narodne banke z zlatimi devizami krit s skoraj 40 odstotki, čeravno naj je po besedilu zakona krit samo obtok bančnega računa (okoli 1500 milijonov) s 33 ⅓ odstotkov. Samo zlate zaloge so narasle od 63 milijonov v letu 1918 na sedanjih 95 milijonov, ostalo povišanje se je izvršilo v zlatih devizah.

Guverner je govoril nato o kreditni politiki Narodne banke in zlasti o njeni nespremenjeni 6-odstotni obrestni meri, ki je pa pač lahko spreminljiva. Dalje je govoril Bajloni o pričetku obratovanja pri noveni banki in slednjič o dobrih izgleh za vse narodno gospodarstvo.

REKLAMACIJE ZA POVRACILO VOZNE.

Zbornica za TOI opozarja vse interese, da je za reševanje reklamacijskih zahtev za povračilo preveč vplačane vozarine, odnosno stojnine ali ležarine, pristojne edinole odsek za povračanje vozarine pri kontroli dohodkov Generalne direkcije državnih železnic v Beogradu Simina ul. 21/II. n je torej vse tozadevne reklamacijske vloge naslavljati direktno na ta odsek. Vlaganje reklamacij pri ravnanstvu državnih železnic v Ljubljani, ki nima z njimi nikakega posla, le zakasnuje rešitev.

Nasprotno pa je za reševanje reklamacijskih zahtev za odškodnino radi pokvarjenja, izgube ali poškodbe železniških pošiljav pristojen še vedno II./3 odsek ravnanstva državnih železnic v Ljubljani in naj se vloge, ki se nanašajo na take odškodninske zadeve, naslavljajo še vnaprej na navedeni odsek direkcije.

• • •

O davščini na nezazidane parcele v Ljubljani.

Ljubljanski hišni in zemljiški posestniki so imeli dne 28. novembra t. l. dobro obiskan sestanek, katerega so se udeležili tudi zastopniki občine. Na sestanku zbrani posestniki nezazidanih parcel, katerim je mestni magistrat ljubljanski za leto 1929 predpisal davščino na nezazidane parcele, so ugotovili, da je večini posestnikov ta davščina predpisana na take dele zemljišča, ki so že po večini zazidane in služijo ali za ekonomski zelenjadni vrt, sadni ali okrasni vrt. Velika škoda za mesto Ljubljano in njeno lepoto, higijeno in zdravje bi bilo, če bi se sedaj na enkrat moralo te vrtove zazidati, bodisi s kakšnimi koliki stavbami. Na drugi strani je nevzdržno, da bi lastniki teh zemljišč morali plačevati previsoke davščine po 2 Din na 1 m², ker bi s tem bili tako obremenjeni, da bi se vsekakor skušali iznebiti teh, četudi tako potrebnih vrtov.

V več slučajih se je ugotovilo, da je velika večina dotičnih zemljišč zazidano, in če bi se še ostali del zazidal, bi lastnik izgubil dohod ali dovoz k ostalim zgradbam, odprodati pa se ti deli ne morejo, ker bi stavbena oblast nikakor ne mogla dovoliti, da bi imela dva lastnika eden in isti dohod do svojih zgradb.

Obdačili so se med drugimi tudi veliki kompleksi, kakor nunski vrt, Marjanišče, Lichtenthurnov zavod, Kmetijska družba za svojo drevesnico, a je pri tem ugotovljeno, da se ti veliki kompleksi v doglednem času absolutno ne morejo parcelirati in bi bilo tudi na škodo Ljubljane, če bi se ti zavodi spravili iz mesta. Tako je treba še nadalje obdržati na tem mestu drevesnico Kmetijske družbe, ki obstoji že nad 100 let, in je nedopustno, da bi se jo sedaj naenkrat odstranilo. Ugotovilo se je nadalje slučaj, da ima kmetijski posestnik v Vodmatu, ki spada še pod mesto, od svojih njiv, ki jih rabi za svojo ekonomijo in eksistenco, plačati nad 30.000 Din davščine, ki znaša v Vodmatu ravnotako 2 Din, kakor v središču mesta, ob najprometnejši cesti.

Po daljših razgovorih in pojasnilih se je ugotovilo, da spada več parcel raznim nedoletnim otrokom, katere se ne morejo prodati, ker jih bodo v poznejših letih morebiti sami zazidali. Odštevisi vse navedene slučaje lastni-

kov nezazidanih parcel, bi ostalo v Ljubljani kakih 10 do 15 parcel, ki bi se jih res lahko zazidalo, toda tudi večina teh lastnikov se izjavlja, da je pripravljena svet prodati, kakor stavbišče Auersperga (Knežji dvorec), ki bi vsak čas prodal zemljišče, če bi dobil kupca in ga tudi v prihodnje ne bo dobil, če ga kaka oblast ne bo kupila.

Iz vseh ugotovitev je razvidno, da v Ljubljani ni prav nobenih spekulativnih parcel, zato ta davščina ni izvedljiva in mogoča in jo je odpraviti. Pravilnik za te davščine z dne 24. septembra 1929, »Uradni list« 97, je tedaj v polnem obsegu razveljaviti, ker so se predpisani izvršili na podlagi tega pravilnika, a se je pokazalo, da davščina ni bila mišljena tako, kakor se je na podlagi tega pravilnika izvršila.

Zbrani lastniki so nadalje ugovarjati uvedbi te nove davščine, ker predstavlja vsebinsko pravzaprav ekspropriacijo lastnine, ker se jih sili k prodaji parcel, dasiravno se za to kupcev ne more dobiti. Od svoje lastnine in od svojih parcel v mestu plačujejo dotični lastniki itak zemljarijo, ne glede na to, ali so parcele zazidane ali ne. V slučaju prodaje pa morajo plačati na vrednostni prirastek itak posebno davščino, če se parcela dražje proda, kot je bila pridobljena. Če bi ostala ta davščina, bi morali posestniki teh parcel plačati trikratno občinsko davščino od dotičnih zemljišč v Ljubljani.

Tak način obdačenja nepremičnin ni primeren in tudi ni v fiskalnem interesu tako obremenjevanje, ker nezazidane parcele, kakor vrtovi itd. itak nič ne nesejo in se vsled tega zvišuje na umeten način z obdačitvijo vrednost parcel, kar bo dovedlo do tega, da bo vsak promet z nepremičninami izključen.

Mestna občina mora iskati vir svojim dohodkom tam in na tak način, da ostane davek splošen in da se jednako razdeli na vse prebivalstvo.

Iz navedenih razlogov so zbrani posestniki odklonili to novo davščino na nezazidane parcele s posebnim poučkom, da se ne branijo pravičnih bremen, med katere pa davščina na nezazidane parcele brez dvoma ne spada.

Ivan Frelih.

VPRAŠANJE TUJSKEGA PROMETA V JUGOSLAVIJI.

Poročali smo že o tozadevni konferenci v Splitu. Druga taka konferenca se vrši 6. t. m. v Zagrebu. Gre zlasti za dve stvari.

Najprvo se kaže že danes neizbežna potreba, da se vse gostilničarstvo zakonito in organizatorično pojmuje in uredi z vidika takozvane tajske industrije. Pospeševanje tajskega prometa pomeni med drugim tudi dovolitev raznih olajšav gostilničarskim podjetjem, v prvi vrsti hotelom, da se da pobuda za izgraditev in zboljšanje že obstoječih naprav. Mislimo na davčne olajšave in na carinske olajšave za gostilničarske predmete in opreme, ki pridejo iz tujine, itd. S tem postane potrebna tudi jasna zakonita določitev pojma »hotel«, zlasti omejitev navzdol. Olajšave in prednosti naj pridejo v dobro samo pravih gostilnam, ki veljajo kot tujkoprometna podjetja, posebno hotelom. Načrt za tako zakonito ureditev se že dolgo časa pripravlja in je ukrenjeno že vse potrebno za skorajšnjo izvršbo.

Druga stvar je zadeva načrtov za gradbo hotelov. Načrtov, in sicer deloma prav velepoteznih, nam ne manjka. Trgovsko in industrijsko ministrstvo, v kojega kompetenco spadajo zadeve tajskega prometa, se bo s finančnim ministrstvom pogotilo glede omenjenih olajšav, in šele ko bodo te smernice določene, je mogoče misliti na izvršbo hotelskogradbenih načrtov z inozemskim kapitalom.

Vsekakor je tujski promet v Jugoslaviji danes že tako napredoval, da se inozemski kapital kaj živahno zanima za investicijske možnosti.

IZVOZ BOLGARSKEGA GROZDJA V AVSTRIJO.

Avstrija ima sicer sama dobro razvito vinogradništvo, vendar kupi še veliko namiznega grozdja v inozemstvu, tako v Italiji, Ogrski in Jugoslaviji. Pred tremi leti so se pojavili na dunajskem trgu prvič tudi bolgarski grozdi. Bolgarija je poskusila z izvozom grozdja dobiti novo aktivno postavko v svoji trgovski bilanci. A prvi poskusi so se izjalovili vsled pomanjkljive zavojnine in pa ker transportno vprašanje tedaj še ni bilo rešeno. Z grozdem naloženi vagoni so rabili do Dunaja šest do sedem dni, včasih še več. Kljub temu so pa postale avstrijske sadne tvrdke pozorne na bolgarsko grozdje. Tako se je to grozdje v razmeroma kratkem času v Avstriji uveljavilo in je stopilo v najsprednje vrste iz inozemstva importiranega blaga. Ker jo prodajo bolgarsko grozdje v zadnjem času tudi v Nemčiji in v Češkoslovaško, more postati Dunaj središče izvozne trgovine za bolgarsko grozdje. In bi mogel biti prav tako tudi središče take trgovine za naše jugoslovansko grozdje.

Nova telefonska zveza z inozemstvom je odprta s 1. decembrom: Sušak — Celovec — Beljak — Linz — Innsbruck.

Angleški in francoski rudarski kapital v Jugoslaviji je pričel z obratovanjem v polnem obsegu. Angleška skupina Trepča išče v prvi vrsti svinec in cink, francoska skupina Peñaroya baker. Nameravana je tudi gradba železnice, v prvi vrsti žičnih.

Družbe z omejeno zavezo.*

V Dravski banovini posluje preko 50 družb z omejeno zavezo, kar dokazuje, da ta oblika vstreza potrebam gospodarstva in da ima vsled svojih prednosti pred delniško družbo ali trgovsko družbo brez dvoma bodočnost. V drugih državah, kjer je ta oblika uvedena, se je še veliko bolj razširila nego pri nas. V povojni dobi so se družbe z omejeno zavezo kolikor toliko diskreditirale. Posamezniki so v tej dobi ustanavljanje družb z omejeno zavezo zlorabljali, vendar pa so tak dvomljiva podjetja že davno izginila s površja. Navzlic temu pa je napram družbam z omejeno zavezo ostalo nekako nezaupanje, katero se v praktičnem poslovanju še vedno kaže, čeprav ni za to pravega povoda. Deloma je temu nezaupanju krivo dejstvo, da se ustanavljajo družbe s smešno nizkim osnovnim kapitalom, ki pri omejitvi osebnega jamstva družbenikov v večini slučajev ne zadostuje za uspešno poslovanje, deloma pa je nezaupanju krivo dejstvo, da je tudi nekaterim poslovnim krogom obseg pravic in dolžnosti družb z omejeno zavezo do cela neznan ali vsaj ne toliko znan, da bi si upali brez drugih garancij spustiti se z družbo z omejeno zavezo v kupčijske stike.

Navzlic temu, da se je oblika družb z omejeno zavezo do cela obnesla, bi pa bilo vendar potrebno, da se te družbe modernizirajo, da se pogoji za njihovo ustanovitev, kolikor pride v poštev formalna stran, poenostavijo, glede osnovne glavnice pa poostrijo vsaj v toliko, da mora vsaka družba imeti najmanj 150.000 do 200.000 Din osnovne glavnice.

Glavno pa, kar bi bilo potrebno, da se vse družbe z omejeno zavezo združijo v revizijsko zvezo, ki naj bi bila obligatna za vse družbe. Zveza naj bi imela nalogo, da izvršuje revizije pri svojih članih. Predvsem bi morala pri na novo ustanovljenih družbah gledati na to, da je osnovna glavnica podpisana in v celoti plačana, da se deležna knjiga v redu vodi in da se družbini poslovanje v svojem poslovanju strogo ravna po predpisih, ki veljajo za družbe z omejeno zavezo. Institucija revizijske zveze bi še pridobila na vrednosti, ako bi se uveljavilo za njeno poslovanje v širšem ali ožjem obsegu jamstvo.

Tekom svojega dolgoletnega poslovanja v večji družbi z omejeno zavezo, sem prišel do prepričanja, da bi revizijska zveza družb z omejeno zavezo visoko dvignila ugled te družbene oblike, da bi mogla v izdatnejši meri popularizirati idejo združitve kapitala v obliki družb z omejeno zavezo in s tem pospešiti splošen gospodarski razvoj. Zveza pa bi tudi razpršila neutemeljeno nezaupanje napram družbam z omejeno zavezo.

Povedal sem svoje mnenje v obliki predloga, ki so mi ga narekovale praktične potrebe. Za svojo osebo želim, da bi moj predlog našel odmev pri družbah in da bi se našel prav kmalu mož, ki bi se hotel zavzeti za moj predlog, ki je pri dobri volji izvedljiv in ki bi brez dvoma prinesel našemu gospodarstvu samo koristi, če prav bi za prvi čas, dokler se zakonit obligatornost, bazirala na prostovoljnosti. Vsaka solidna družba bo revizijo, ki jo naj zaščiti pred nezaupanjem, le pozdravila.

L. K—r.

* Priobčujemo ta članek s pripombo, da je naš list vsem, ki bi hoteli o predlogu člankarja javno razpravljati, radevolje na razpolago. — Uredništvo.

JUBILEJ VZORNEGA OBRTRNIKA.

Štiridesetletnico samostojnega mojstrovanja praznuje te dni širom Slovenije po svojem vzornem in požrtvovalnem delu na polju obrtniške organizacije splošno znani Jakob Volk, član Zbornice za TOI in krojaški mojster iz Šoštanja. Vzornemu in idealnemu gospodarskemu delavcu, ki je žrtvoval že dokaj truda za napredek slovenskega obrtništva, izrekamo ob tej priložnosti naše najiskrenejše čestitke.

Dr. Juri Stempihar:

Meddržavna civilna pravna pomoč kraljevine Jugoslavije.

Pod meddržavno pravno pomočjo (bons offices) se razumejo one službene usluge, ki se v meddržavnem prometu izkazujejo v neposrednem službenem interesu »prosečega« inozemskega oblastva (urada, ustanove itd.); prim. Schumacher-Haas v Ost. Staatswörterb., II. izd., IV. zv., str. 11. Službene dejanja, ki se opravljajo v neposrednem interesu stranke same, se navadno označujejo kot pravna zaščita (protection legale; ne zamenjati z assistance judiciaire = pravica revnih). Nazivoslovje še ni ustaljeno (Lapajne, Mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo SHS, str. 202 sled.). Gornje nazivoslovje najdemo n. pr. v § 4 : 6 pravilnika k zak. o izseljevanju; v napisu k I. in k II. poglavju polj. in avstr. p. p. pogodbe; v raznih konzularnih, nastanjalnih in trgovinskih pogodbah.

Okolnost, da se pravna pomoč izkazuje oblastem in ne osebam, ima za posledico, da prevladuje teritorialno načelo, dočim prevladuje v področju pravne zaščite nacionalno načelo. Pri dejanjih pravne pomoči je državljanstvo strank, ki so udeležene na postopanju pri prosečem ali zaprosenem sodišču, načeloma neupoštevano.

Na razvoju meddržavne pravne pomoči ima kraljevina Jugoslavija kar največji interes. Trinajsti del prebivalstva je samo v izseljeništvu; število siceršnih rojakov izven državnih mej ni dosli manjši. K vsemu temu pride še zemljepisna lega s svojimi gospodarskimi in prometnimi posledicami.

Predpisi domače zakonodaje o p. p. še niso izjednačeni. Zaenkrat obstoji šest, deloma različnih zakonodaj (vsa, podrobno Lapajne, cit. knjiga). Zakon o izenačenem civ. pravdnem postopanju (krajšano c.p.p. SHS) je že izšel (Sl. Nov. 1929, št. 179—LXXV); dan pa, ko dobi obvezno moč, še ni določen. Zakoni o izvršbi, stečajni in izvenspornem postopanju ulegnejo slediti v najkrajšem času.

Zadevne državne pogodbe, ki so doslej objavljene, so:

1. Italija: pog. o konzulstvu in naslanjevanju 28. 10. 11. 1879 (Zbornik 35, str. 231); sporazum o stečaju 12. 8. 1924 (Sl. Nov. 1928, št. 266—LXXXVII-B) in sporazum o občevarju sodnih oblasti 20. 7. 1925 (Sl. Nov. 1928, št. 266—LXXXVII-D). — »Začasni sporazum« iz l. 1921 (Lapajne, I. c., str. 271) v praksi ni prišel do veljave in je pretečen;
2. Čehoslovaška: pogodba o »ureditvi vzajemnih pravnih odnošajev« 17. 3. 1923 (Sl. Nov. 1924, št. 181—XXXVIII);
3. Poljska: pogodba o »pravnih odnošajih« medsebojnih »državljanov« 4. 5. 1923 (Sl. Nov. 1928, št. 302—XCIX);
4. Bolgarija: pogodba o »sodni pomoči« 26. XI. 1923 (Sl. Nov. 1924, št. 175—XXXVII);
5. Avstrija: pogodba o »vzajemnem pravnem občevarju« 1. 5. 1928 (Sl. Nov. 1929, št. 60—XXV).

Od kolektivnih državnih pogodb pride v poštev le mednarodna pogodba o prevozu potnikov in prtljage ter o prevozu blaga po železnici dlo. Bern 23. 10. 1924 (Sl. Nov. 1928, št. 226—LXXIV).

Tekst oz. vsebina pogodb sta večinoma razvidna pri Krek-Skerlj, die öst. Zivilprozessgesetze im SHS; Lapajne, cit. knjiga.

Nekatere trgovinske pogodbe imajo — navadno v zaklj. zapisniku — določbe o pravni pomoči na korist razsodiščem, predvidenim v doličnih pogodbah in sicer o dostavitvah, ugotovitvah, priznavanju obveznosti razsodila. Nadalje določbe o p. p. so v drž. pogodbah, s katerimi je urejeno postopanje pred razsodišči, pristojnimi za vprašanja iz mirovnih pogodb (prim. Krek-Skerlj, I. c., str. 37, 38, 137, 138). Določbe o p. p. med domačimi oblastmi in tujimi konzulati, zlasti v izvenspornem postopanju (pri inventurah, cenitvah, dražbah, upravah in izročitvah zapuščin itd.) se nahajajo v nekaterih konzularnih pogodbah in pridejo pozneje na vrsto. —

SHS ni pristopila nobeni haški konvenciji o civ. postopanju. Nekatera načela teh konvencij veljajo v SHS kot meddržavni običaj, kot »splošno načelo« meddržavnega prava.

Povod za izkazovanje p. p. je načeloma, a ne brezizjemno, pismena prošnja: »zaprošilo«. Ta prošnja je lakorekoč stránka, kateri se dajo pravna zaščita poleg p. p. Zaprošilo ima za predmet: 1. dostavitve (significations, notifications); 2. ugotovitve (romansko: commissiones rogatorie; Nemci: Ersuchungsschreiben; v čl. in avstr. p. p. pog. se rabi izraz »zaprošilno pismo«, v bolgarski izraz »sodni nalog«); 3. izvršbe (execution forcée) in priznavanje tujih naslovov. Brez zaprosila se opravljajo 4. »raznolerosli«: obvestitve, začasni ukrepi, izročitve premoženjskih skladov; vendar izročitve slečajnih zoper le na zaprosilo. — Ta sistematika in terminologija nista ustaljeni niti v vedi niti v zakonodaji. Po p. p. pog. SHS spada izvršba nedvomno k p. p.; v znanost (Schumacher I. c.) se deloma uveljavlja, da izvršba ni v p. p., ampak samo v zvezi z njo, ker se ne opravlja v korist prosečnega sodišča; preležno pa se prišleba k p. p. (prim. Meili, das internat. Zivilprozessrecht, I. str. 45; Krek-Skerlj, I. c., str. 88; Lapajne I. c., str. 235; prim. dalje § 791 nemškega cpr.). Meddržavna izvršba se opravlja ne samo na zaprosilo prosečnega sodišča, temveč tudi na neposreden predlog stránke. Ni v neposrednem službenem interesu prosečnega sodišča, ki na opravi izvršbe sploh ni udeleženo in torej ne potrebuje nobene pravne pomoči. Ni dveh sporednih postopanj v dveh državah; »zaprošeno« sodišče ne prevzame posameznih procesnih dejanj, temveč celo izvršilno postopanje, od dovolila do kraja, nase. Za uvrstitev v p. p. govori okolnost, da stopi oseba upnika, njeno državljanstvo čisto v ozadje (tako izrecno čl. 5 haške konv. o izvršbi) in da stopi v ospredje okolnost, da se p. p. daje spisu, izhajajočemu od tujega oblastva. Neposredno prošnjo dokazovatelja pri »zaprošenem« sodišču za sprejem dokaza predvideva pri ugotovitvah § 379 cpr. SHS. Glasom materialij k avstr. jur. normi (I, 55) bi se v § 38 avstr. j. n. predvidena p. p. dajala tudi na neposredno prošnjo stránke; v zakonu samem to naziranje ni prišlo do veljave.

Dripustitev zaprosila, preskušnja »izvršljivosti« (eksekutur, nostrifikacija) se vrši pri vseh vrstah p. p., ne samo pri izvršbah. Samo da so pogoji pripustitve pri izvršbi trši. Zadržki pripustitve, »pridrži« so se prvotno izražali zlasti s formulacijo, da zaprosilo ne sme biti protivno »notranjemu pravnemu redu« (order public). Haška konferenca je smatrala to formulacijo za preveč razlezno. V namenu, da zadržke pri dostavitvah in ugotovitvah omeji, je sprejela formulacijo, da zaprosilo za dostavitev ali ugotovitev ne sme biti protivno »vrhovnosti in javni varnosti« zaprosene države. Poseg v »vrhovnost« bi bila zaprosila za sodstvene akte zoper osebe, ki niso podvržene pravosodju. To so predvsem suvereni; po vladajočem mnenju tudi tuje države (glej Lapajne, I. c. str. 296—7; zoper zlasti Krückmann, Zeitschr. f. Ostrecht 1927, št. 5; za: sklepa okrožn. sod. Split R 162, 163/29). Pridržek v formulaciji »vrhovnost in varnost« je prešel v p. p. pogodbe SHS; tolmačenje haške konference mora biti merodajno tudi za p. p. v SHS. Kot poseg v javno varnost je smatrali le za kaznjiva ali prevratna dejanja; zavarovana je le javna varnost. Ako zaprosena država misli, da so njena in ne oblastva proseče države pristojna, ako smatra ložbeni predmet nedopustnim (n. pr. prisilno ugotavljanje nezak. očetovstva), ne sme raditega odkloniti p. p. (Meili-Mamelok, Internat. Privat- u. Zivilprozessr. str. 328—9). — Pri izvršbah je poleg pridržka v formulaciji »vrhovnosti in javne varnosti« upoštevati še posebne predpise o meddrž. izvršbah. Posebni izvršbeni predpisi p. p. pog. SHS so v skladu s splošno znanimi meddržavnimi načeli o izvršbah (prim. Lapajne, I. c. str. 245). Ti izvršbeni pridrži so v pogodbah različno izraženi, vedno so pa obsežnejši kot pri dostavitvah in ugotovitvah ter obsegajo vedno tudi za-

Banske uprave.

II.

Banovine so v prvi vrsti edince državne administracije in banske uprave so državne oblasti v banovinah, da vršijo posle državne uprave. Izgradnja banovin kot avtonomnih, samoupravnih teles je naloga bodočih reform, vendar se more že iz tega, kar se je doslej storilo, sklepati, v kakšnih pravicah se bo ta reforma kretala in kakšni bodo odnošaji banskih uprav napram banovinam kot samoupravnim edincem. Za karakteristiko teh odnošajev je vpoštevati v glavnem tri tipe ali sisteme: enotirni sistem, v kojem prevladuje državni element; enotirni sistem, v kojem je težina na strani samoupravnih elementov in dvotirni sistem. Za vse tri tipe sistema so obstojali primeri v posameznih delih naše države: Za prvi primer so bivše županije na Hrvatskem, za drugi komitati v Vojvodini, a tretji sistem je obstojal v Srbiji v okrožjih in srezih ter v pokrajinah, ki so bile svojčas sestavni del Avstrije (Dalmacija in današnja Dravska banovina).

V vidovdanski ustavi je bil v načelu osvojen in z zakonom o oblastni in sreski samoupravi v podrobnostih izveden in uveljavljen dvotirni sistem, kakor je dotlej v Srbiji obstojal. Res je, da je zakon o oblastni in sreski samoupravi skušal ponekod ublažiti slabe strani tega sistema, a kakor se je v praksi nekoliko let pokazalo, s prilično malim uspehom. Pri dvotirnem sistemu se javna uprava, ki znači za življenje državljanov nekaj nedeljivega, umetno deli na dva dela: iz mnogoštevilnih javnih poslov se izločijo deli, ki se raz stališče državnih interesov zde manj važni, ter se izročijo v upravo in oskrbo organom samoupravnih teles pod nadzorstvom organov državne uprave. Vsi ostali posli javne uprave pa spadajo v pristojnost državne birokracije. Naravna posledica take delitve javnih poslov, je borba o pristojnosti v stvareh, ki so tako v interesu države kakor v interesu samouprave, zanemarjanje poslov in njihovo prelaganje iz enih ramen na druge, kadar niso v neposrednem interesu niti države niti samouprave, kar se zlasti dogaja pri stvareh, kojih rešitev zahteva finančne izdatke; a največkrat se dela drug brez drugega baš tam, kjer bi bil najtesnejši kontakt absolutna potreba. Na eni strani samouprava — življenje brez administrativne rutine, na drugi strani rutinirana birokracija brez stika z živlenskimi interesi naroda. Iz vsega tega, a zlasti še iz pogoste zlorabe nadzorne oblasti v politične strankarske svrhe se rodi pri sistemu dvojnega tira neizogibno gotova nasprotnost, ali celo neprijateljski odnošaji med državo in samoupravami na škodo javnih interesov, katere bi morali obe štiti in negovati. O ekonomski neracionalnosti sistema dvojnega tira z dvojnimi upravami in eksekutivnim aparatom ni treba izgovarjati besed.

Iz predpisov omenjenih zakonov z dne 3. oktobra in 7. novembra t. l. se razvidi, da so opisane slabe strani sistema dvojnega tira dobro upoštevane in da se za bodočnost ta sistem odklanja. Ker je izvedba drugega sistema samih samouprav v danih prilikah izven diskusije, preostaja samo ureditev, ki ob izključitvi vsake dvojnosti kakor pri dvojnem tiru veže vso javno upravo v eno celoto z enim

eksekutivnim aparatom, a s stalnim sodelovanjem samoupravnih organov pri pripravljanju in izdajanju odlokov, ki se tičejo samoupravnega telesa, zlasti v stvareh, ki zahtevajo finančne izdatke na breme tega telesa.

Banovina je glede banovinskega (t. j. samoupravnega) področja pravna oseba in sme samostalno pridobivati pravice, odnosno prevzemati obveznosti. (§ 59). Vsa imovina ukinjenih oblastnih in sreskih samouprav v banovini postane imovina banovine in istotako se stekajo tudi dohodki omenjenih samouprav v banovinsko blagajno. »Za pokrivanje izdatkov, ki se nanašajo na banovinsko področje in ki se ne morejo pokriti iz dohodkov banovinske imovine in drugih virov, se smejo uvajati v banovini in pobirati: doklade, pristojbine, samostalne davščine in prispevki. (§ 61.). Banovine morejo najeti posojila in imajo za svoje dohodke in izdatke svoj banovinski proračun. (§ 71). S tem, da so banovine proglašene za zasebne pravne osebe z lastno imovino, z lastnimi finančnimi viri in lastnim budžetom, so postale samoupravna telesa in niso samo edince državne administracije. Razlika od prejšnje ureditve po sistemu dvojnega tira pa je v tem, da banovine kot samoupravna telesa nimajo lastnih organov in lastne eksekutive. »Ban predstavlja banovino kot pravno osebo.« (§ 59). »Ban upravlja imovino, ki jo ima banovina v lasti ali v upravi.« (§ 60). Ban je nakazovalec za izdatke na račun banovinskega proračuna kakor tudi za one na račun državnega proračuna. Ban vrši s personalom banske uprave vse posle banovinskega delokroga. Oni obsegajo doslej vzdrževanje ustanov in podjetij ukinjenih oblastnih in sreskih samouprav, kakor so bolnice, kopališča, kreditni zavodi in slično, ter izvrševanje vseh onih javnih del, ki so šli doslej na račun oblasti in srezov. Ali zakon (§ 27, 29) daje banu široko pooblastilo in dolžnosti za nove posle in naloge v samostalnem banovinskem delokrogu (»ustanavljanje novih zavodov in ustanov, skrb za gospodarske, humanitarne, zdravstvene, socialne, prometne in kulturne koristi banovine in njenega prebivalstva, kolikor se nanašajo na naloge, ki presegajo po svojem pomenu obseg in potrebe posrednih občin ter obsegajo večje dele banovine, nimajo pa veljavnosti za vso državo«). In če bodo banovinski uradniki, ki bodo postavljeni na breme banovinskega proračuna in ki bodo prvenstveno vršili posle samostalnega delokroga banovine, vendar »ne sme biti za posle banovinskega področja ločenih uradov« (§ 33) in »Banovinski uradniki so službeno podrejeni banu« (§ 31) in se morejo tudi uporabiti za vršenje poslov državne uprave ali dodeliti splošnim upravnim oblastvom.

Kakor vidimo namesto dvojnega tira en upravni aparat pod eno direktivo! Brez dvoma bo ostalo pri tej ureditvi tudi sedaj, ko bodo dobile banovine kot samoupravna telesa tudi svoje organe, poklicane, v sodelovanju z banom sklepati o stvareh samostalnega delokroga.

(Konec prihodnjid.)

Ljubljanska borza

Tečaj 2. decembra 1929.	Povpr. ševanj, Din	Pom. št. Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22.775
Berlin 1 M.	13.495	13.525
Bruselj 1 belga	—	7.898
Budimpešta 1 pengő	—	9.866
Carib 100 fr.	1094.40	1097.40
Drezda 1 tiling	7.9308	7.9608
London 1 funt	—	275.36
Newyork 1 dolar	56.225	56.425
Paris 100 fr.	221.33	223.33
Praga 100 kron	167.—	167.80
Tret 100 kr.	—	296.45

Žitno borzo v Osijeku si želijo slavonski trgovci in industriji in je trgovsko ministristvo sklenilo, da tej želji ugoditi.

Po svetu

Revizijo jugoslovanskih železniških tarif pripravlja prometno ministristvo. V začetku januarja se bo vršila tozadevna konferenca.

Za jugoslovanske posušene slive vladar po poročilu jugoslovanskega konzulata v Carigradu tudi v Turčiji veliko zanimanje. Prodali bi se moglo ca. 700 vaganov sliv.

Ustanovitev jugoslovansko - angleške banke v Beogradu so sklenile angleške velebanke, kakor se doznava iz beograjskih gospodarskih krogov.

Vinski trg v Sv. Križu pri Kostanjevici priredi tamošnja kmetijska podružnica 5. dec. t. l. Razstavili bodo vina iz Dolenjske, ki so se letos posebno dobro obnesla in ki imajo vrhu tega še nizke cene.

Pri beograjski trgovski zbornici bodo ustanovili poseben kmetijski oddelk; obravnaval bo vprašanja standardiziranja, zlasti za izvoz.

Oblok bankovcev v Jugoslaviji je po stanju 22. nov. izkazan s 5540 milijoni dinarjev.

V Beli Crkvi so si ustanovili nemški poljedelci rajfajzenovko.

Zakonita ureditev državne finančne službe je bila v finančnem ministristvu v načrtu izvedena in od finančnega ministra podpisana.

Železniški pragovi za jugoslovanske državne železnice bodo predmet poudbene razprave 7. decembra v Beogradu. Gre za 400.000 kosov hrastovih pragov, 180.000 bukovih bragov itd.

Za vse vrste blaga iz Brazilije v Jugoslavijo velja po pravkar podpisanem zakonu najnižja uvozna carina. Kakor znano, dobivamo iz Brazilije skoraj vso našo porabo kave.

Kolikativno obvezno zavarovanje članov agrarnih zvez od 22. septembra 1928 je po naredbi poljedelskega ministristva razveljavljeno. Gre za zavarovanje proti požaru in loči.

Čslov. tujski promet izkazuje do konca septembra 480.754 oseb, za okrog 40.000 oseb manj kot v isti dobi lanskega leta. Največ tujcev je prišlo iz Nemčije, Avstrije, U. S. A., Anglije, Jugoslavije, Poljske in Ogrske.

Ganz Danubius d. d. in Ganz, elektricna d. d. v Budimpešti se bosta združili v novo družbo z prvim imenom. Povodom spojitve bo Ganz Danubius d. d. dvignila delniško glavnico na 12 milijonov pengő.

Insolvence nemških bank se vršijo druga za drugo in se zveza bankorstva neprestano posvetuje o odpomočnih odredbah.

General Electric bo po cenitvi borznih krogov imela v tekočem poslovnem letu 68 mil. dol. čistega dobička (lani 54 milijonov dolarjev).

Nevada Copper Co. (Copper = Kupfer) je imela v prvih devetih letošnjih mesecih 16.030.000 dol. čistega dobička, kar je za 5.660.000 dol. več kot v istih mesecih lanskega leta.

Vidne svetovne zaloge kave ceni newyorška kavna in sladkorna borza s 1. novembrom na 5.040.000 vreč proti 5.230.000 s 1. oktobrom in 5.400.000 pred letom; zaloge so se torej skrcile.

Tendenco na mednarodnem trgu kožuhovine se je v zadnjem času precej poslabšala. U. S. A., doslej najboljši nakupovalec, so v zadnjem času zelo rezervirane. Zato so cene precej padle. Nadaljne izglede tega trga označajo kot jako nesigurne.

VINSKI SEJEM V IVANJKOVCIH.

Vinski sejem v Ivanjkovcih, ki se vrši v torek, dne 10. decembra t. l. bode imel na razpolago različna izvršna letošnja vina, kakor tudi vina iz prejšnjih letnikov. Pripuščena so vina iz Ormoško-Ljutomerskih vinogradov.

Sejem je pripravljen tik kolodvora v dvorani ter je odprt od 8. do 19. ure, železniške zveze so zelo ugodne, tako, da se tudi od daleč lahko v enem dnevu opravi.

Vsi, ki se za vina iz tega vinarskega okoliša zanimajo, udeležite se te prireditve.

ščito notranjega civilnega pravnega reda, zlasti tudi zaščito domače pristojnosti. Nasprotno se, kot rečeno, pri dostavitvah in ugotovitvah domače pristojnosti ne štiti, se pri pripustitvi zadevnih zaprosil ne sme upoštevati in torej pripustitev teh zaprosil ne pomeni nikdar priznanja pristojnosti proseče države in prejudic za domačo pristojnost. V praksi se, seveda, često pri dostavitvah in ugotovitvah misli naprej, če bo tudi izvršba dopustna; dostavitvena in ugotovljena zaprosila se odbijajo radi pridržkov, ki pridejo šele pri izvršbi v poštev.

(Dalje prih.)

TEŽKA USODA PAROBRODNE DRUŽBE «COSULICH» V TRSTU.

Žalostna usoda je zadela parobrodarsko družbo «Cosulich» v Trstu. Velike vsote je izgubila na kurzu svojih akcij, ki so nedavno notirale še nad 200 lir, današnja njihova vrednost pa znaša komaj 60 lir. Kurzna izguba znaša nad 150 milijonov lir, to je polmilijarde dinarjev. Od tega zneska odpade 79,8 milijona lir na odpise pri parobrodih. To se je moralo izvesti rad, težkih defektov dveh velikih parobrodov. Poprave so stale ogromne vsote. Nadaljni odpis v znesku 76,4 milijona lir se je moral izvršiti vsled slabega finančnega stanja akcij Lloydja. 40 milijonov lir je odpisanih na razne manjše postavke. Dolej je financirala firmo Cosulich Banca Commerciale Triestina, ki pa je utrpela veliko škodo ob polomu firme Brunner. Banca Commerciale Triestina vsled tega ni mogla vzeti v roke sanacije družbe Cosulich. Prevzela je torej sanacijo Banca Commerciale Italiana v Milanu. S tem je družba Cosulich prešla v roke Italijanov iz predvojne Italije in prenehala biti tržaško podjetje. Predsednik družbe je sedaj zaupnik Banche Commerciale Italiana iz Milana, v upravnih svetih je bil sprejet samo eden član rodbine Cosulich. To je žalostni konec velike parobrodarske družbe, o kateri se je mislilo, da bo postala največja svoje vrste v Italiji in da bo povzdignila pomorsko trgovino Trsta na visoko stopnjo. Ker ima družba Cosulich v svojih rokah tudi večino delnic Lloydja Triestina in je v znatni meri udeležena tudi pri ostalih parobrodarskih družbah na Jadranu, je Banca Commerciale Italiana s stališčem, ki ga ima sedaj v družbi Cosulich, pridobila tudi vpliv na vse druge parobrodarske družbe in ni izključeno, da bo prišlo do fuzije vseh teh družb v eno velikansko družbo. Posojilo, ki ga je dobila družba Cosulich od Banche Commerciale Italiana, znaša 7 milijonov lir. Delniška glavica se v svrhu eliminiranja tega dolga zviša od 100 na 400 milijonov lir. Od novih delnic bo gotovo število imelo za vsako delnico po več glasov na občnih zborih. Banca Commerciale Italiana dobi večji del teh novih delnic. Imela bo na ta način osigurano večino ter bo postala neomejen gospodar družbe. Vsa ta izprememba situacije seveda ne prija tržaškemu gospodarstvu, ki se sploh nahaja v težki krizi. Tržaško parobrodarstvo prehaja počasi v roke milanskih finančnikov. Pri prometu v tržaški luki gre pretežno za tranzitno blago in ne prinaša ta promet tržaškim trgovcem nikakega dobička. Trst je kot veliko trgovsko pristanišče zapadel preteklosti. Danes se ne more več govoriti o tržaškem parobrodarstvu. Edina korist, ki jo ima Trst od parobrodarstva, ki se nahaja v tujih rokah je ta, da zaposluje številne delavce in drugo osebje.

Naročajte »Trgovski list«!

AVSTRIJSKA BOMBAŽEVA INDUSTRIJA.

Avstrijske bombaževe predilnice so se po češkem zgledu pričele pogajati glede možnosti eventualne kontingenlacije. Po zahtevih iz strokovnih krogov so cene večkrat pod nabavnimi stroški. Gre tukaj sicer za mednarodni pojav, a se nahaja Avstrija skupaj s Čsl. v tem oziru v posebno kočljivem položaju, ker obstoja v teh dveh deželah med produkcijo in domačo prodajo posebno veliko nesorazmerje. V Čsl. delajo tkalnice veliko pod njih normalno kapaciteto in so zopet predilnice zgubile velik del svojega trga. Zato so se začela tam tozadevna pogajanja. V Avstriji prodajo predilnice samo ca. 50% svojih izdelkov domačim tkalnicam in bo tudi tukaj treba nekaj ukreniti.

NAZADOVANJE IZSELJEVANJA IZ JUGOSLAVIJE.

V prvih devetih mesecih letošnjega leta se je izselilo iz Jugoslavije v Združene države 3577 oseb proti 3716 osebam v istih mesecih lanskega leta. V Argentino je odšlo 4501 oseb (lani 4369), v Kanado 3652 (5562), v Urugvaj 797 (1484), v Brazilijo 462 (343), v Čile 184 (291), v Avstralijo 137 (433). Nazaj v domovino je prišlo v omenjeni dobi 4400 oseb proti 3623 osebam v prvih devetih lanskim mesecih. V evropske dežele je izšlo v teh mesecih letošnjega leta 11.368 oseb, in sicer v Francijo 6952 (od teh 5543 s posredovanjem »Société générale d'Immigration«), v Belgijo 2039, v Nemčijo 1146, v Luksemburško 834, v Holandijo 333 itd. Zanimi nas v prvi vrsti prekomorsko izseljevanje, in vidimo precejšnje nazadovanje proti lanskemu letu, zlasti kar se tiče Kanade, Urugvaja in Avstralije.

Razno

Italija v bližnjem orientu. Bivši italijanski finančni minister Volpi se je vrnil s svojega potovanja po bližnjem orientu, o kojem potovanju smo že pisali. Poročal je Mussoliniju o možnosti ojačenih gospodarskih in trgovskih stikov s Turčijo, v koje inozemskem pomorskem prometu je Italija na prvem mestu. Dalje je poročal Volpi o možnosti italijanskega udejstvovanja pri hidroelektričnih podjetjih Grčije.

Gospodarstvo Poljske. Ameriški izvedenec pri poljski vladi Dewey podaja poročilo o finančnem položaju Poljske v tretjem letošnjem četrtletju in ugotovi najprvo, da se je načrt za stabilizacijo poljske vrednote dobro obnesel in da se lepo po njem dela. Poljska se nahaja pred točko v konjunktturnem razvoju, ko konjunktorno kolebanje ne bo več prišlo tako do izraza kot doslej. Majhno pojevanje splošne

gospodarske konjunktore se ne da tačiti, a znakov prave gospodarske krize ni videli nobenih. Ker »pristanišče Danzig ne odgovarja vsem zahtevam poljskega trgovskega prometa«, je morala poljska vlada zgraditi pristanišče Gdynia, ki se bo moralo izgraditi za največje pristanišče Vzhodnega morja. — S tem se je postavil Dewey očitno na stran Gdynie proti Danzigu, kar mu bo prineslo na Poljskem mnogo simpatij, v Nemčiji in v Danzigu pa mnogo nevolje.

Ponevno agrarno-carinsko povišanje v Avstriji. Avstrijsko poljedelsko ministrstvo napoveduje zvišanje uvozne carine na moko od 5 na 8 odstotkov, zato da se obdrži cena pšenice v Avstriji pri 46 šiling h in cena rži pri 40 šilingih. Vrhulega morajo mlinci v Avstriji prisilno mleti pšenično moko s 40% domače moke, rženo moko pa s 70 odstotki. Inozemska moka, ki pride v Avstrijo, mora biti prav tako prisilno zmehšana, tako da ne more konkurirati domači moki. Avstrijsko poljedelstvo hočejo zaščititi tudi še z drugimi odredbami. Špeharji do 130 kg bodo prosti vsake carine. Vlada bo dala za nakup semen prispevek do 9 mil. šil. itd. Namen obveznega mešanja importirane moke je po »N. Fr. Pr.« ta, da se uvozi več žita kot moke. Mislijo tudi na vpeljavo importirane izkaznice.

Japonska produkcija umetne svile ni znašala lani nih 15 milijonov funtov, letos bo pa kljub pomnoženemu uvozu iz Nemčije in Italije znašala nad 30 milijonov funtov.

Alpine Montan opusti z decembrom svoj plavžni obrat v Eisenerzu na Štajerskem.

Število brezposelnih na Danskem je bilo pred dvema letoma v novembru 63.700, lani 47.200; v letošnjem novembru je padlo na 35.000, je torej samo še dobra polovica predlanskega stanja.

Velikanski finančni krah v Londonu. Znan finančnik in industrijec Horne, predsednik slovite skupine Horne, je izjavil, da mora izplačati ustaviti. Horne je bil tudi član upravnega sveta North-cliffovega časnikarskega koncerna. — Delnice posameznih Homovih podjetij so vsled insolvence globoko padle; bremo o padcu od 57,3 na 3 šil., od 28 na 2,66, od 89,2 na 3,6 itd.

Univ. prof. dr. M. Skerlj:

RPAVILA

naših

delniških

družb

Studija izredne kurti in vsebne
kurta in predložene gospodarske
Stane 15 dinarjev
Dobiva se
v upravi »Trgovskega lista«.

Dobava prodaja

Nabava 10.000 kg bencina. Oblasna poštna telegrafna uprava v Ljubljani razpisuje pismeno dražbo v skrajšanem roku za dobavo 10.000 kg bencina. Dražba bo dne 28. decembra 1929 ob 11. uri v pisarni Oblasne poštno telegrafne uprave v Ljubljani, Sv. Jakoba trg štev. 2, šoba štev. 42. Jamčevina (5% ali, če je inozemec, 10%) se mora položiti najkasneje do 10. ure na dan dražbe pri pomožnem uradu Oblasne poštno telegrafne uprave v Ljubljani, soba 41, kjer se lahko vpogledajo in kupijo tudi pogoji.

Irzna poročila

Mariborsko sejmsko poročilo. Prignanih je bilo 6 konjev, 9 bikov, 60 volov, 299 krav in 7 telet, skupaj 381 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 26. novembra t. l. so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 9—10, poldebili voli 7—8, biki za klanje 8-75, klavne krave debele 7—8, plemenske krave 6—7, krave za klobasarije 4—5, molzne krave 7—9, breje krave 7—9, mlada živina 8—8,25, teleta 12-50 Din. Prodanih je bilo 218 komadov, od teh za izvoz v Avstrijo 38 komadov. — Mesne cene: Volovsko meso I., II. vrste in meso od bikov, krav in telet 12—20, telečje meso I. in II. vrste 20—25, svinjsko meso sveže 15 do 30 Din za kg.

Izšla je Blasnikova

Velika Pratika

za navadno leto 1930
ki ima 365 dni.

»VELIKA PRATIKA« je najstarejši slovenski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj upoštevan in je še danes najbolj obražtan.

V »Veliki Pratici« najdeš vse, kar človek potrebuje vsak dan: Katoliški koledar z nebesnimi, solničnimi, luninimi, vremenskimi in dnevnimi znamenji; — solnčne in lunine mrke; — lunine spremembe; — koledar za pravoslavne in protestante; — poštne določbe za Jugoslavijo; — lestvice za kolke na meline, pobotnice, kupne pogodbe in račune; — konzulate tujih držav v Ljubljani in Zagrebu; — vse sejme na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Prekmurju, Medžimurju in v Julijski Benečiji; — pregled o koncu brelosti živine; — tabelo hektarov v orah; — popis vseh važnih domačih in tujih dogodkov v preteklem letu; — tabele za računanje obresti; — življenjepise važnih in odločilnih oseb s slikami; — oznanila predmetov, ki jih rabi kmetovalec in žena v hiši.

»VELIKA PRATIKA« se dobi v vseh večjih trgovinah in se lahko naroči tudi pismeno pri založniku
tiskarni J. Blasnika nasl. d. d. v Ljubljani.

Kvalitativno najboljša

sagovica volnene in flor, rokavica, triko perilo, vata, puloverje, lepne robce, saramnice, kravate, ovratnike, srajce, razne čipke in vezanine, kompletne potrebščine za življa, krojače, čevljarje in tapetnike edino le pri

JOS. PETELINC, Ljubljana, blizu Prelozovega spomenika ob vodi.
Na voljo! Telefon 2913. Na malo!

KUVERTA

DRUŽBA Z O. Z.

Tvornica kuvert in konfekcija papirja
LJUBLJANA
Vožarski pot 1 Karlovska c. 2

Izvanredna božična ponudba!

Za deževni letni čas priporočamo, da si nabavite

kožno pelerino za dež.

C. O. V. tehtja samo 110 gramov, imitacija ribje kože Imm. Odlično se je ta pelerina izkazala, ker ne prepušča mokrote, je komorno zložljiva, kakor majhna žepna beležnica, ki se jo nosi vedno lahko s seboj, ter je nadvse trpežna. Zelo priporočljiva za dame in gospode (tudi za otroke) v dežju in snegu, za izlete in sport. — Reklamna cena s posebno kapuco in etuijem samo 70 Din, franko, zacinjenja, poslana po poštne povzetju, dva kosa 136 Din, trije kosi 200 Din. Razpošilja A. Mařík, export, Praha XII, Londýnska 57. (Če ne bi ugajala, jamčimo zamenjo.) Naslov natančno napisati.

Veletrgovina

A. Šarabon

Telefon 2656 v Ljubljani Telefon 2656
priporoča

špecerijsko blago, raznovrstno šganje, mo-
ko in deželne pridelke,
raznovrstno rudninsko vodo. — Lastna
pražarna za kavo in mlin za dišave s električnim obratom
Ceniki na razpolago

°Račune, memorandum, cenike, naročilnice v blokih s poljubnim številom listov, kuverte, etikete in vse druge komercialne tiskovine dobavlja hitro po zmernih cenah

TISKARNA MERKUR
LJUBLJANA, Gregorčičeva ulica 23

TELEFON 2552 — Za večja naročila zahtevajte proračune!

Trgovci in industriji!

TRGOVSKI LIST se priporoča za inseriranje!